

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. október 17.

KÉMIA

**EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI HIVATAL

Az írásbeli feladatok értékelésének alapelvei

Az írásbeli dolgozatok javítása a kiadott javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az elméleti feladatok értékelése

- A javítási-értékelési útmutatótól eltérni nem szabad.
- $\frac{1}{2}$ pontok nem adhatók, csak a javítási-értékelési útmutatóban megengedett részpontozás szerint értékelhetők a kérdések.

A számítási feladatok értékelése

- Az objektivitás mellett a **jóhiszeműséget** kell szem előtt tartani! Az értékelés során pedagógiai célzatú büntetések nem alkalmazhatók!
- Adott – hibátlan – megoldási menet mellett nem szabad pontot levonni a **nem kért** (de a javítási-értékelési útmutatóban megadott) részeredmények hiányáért. (Azok csak a részleges megoldások pontozását segítik.)
- A javítási-értékelési útmutatótól eltérő – helyes – levezetésre is maximális pontszám jár, illetve a javítási-értékelési útmutatóban megadott csomópontok szerint részpontozandó!
- **Levezetés, indoklás nélkül** megadott pusztá végeredményért **legfeljebb** a javítási-értékelési útmutató szerint arra járó 1–2 pont adható meg!
- A számítási feladatra a maximális pontszám akkor is jár, ha **elvi hibás reakció-egyenletet** tartalmaz, de az a megoldáshoz nem szükséges (és a feladat nem kérte annak felírását)!
- Több részkérdésből álló feladat megoldásánál – ha a megoldás nem vezet ellentmondásos végeredményre – akkor is megadható az adott részkérdésnek megfelelő pontszám, ha az **előzőekben kapott, hibás eredménnyel** számolt tovább a vizsgázó.
- A számítási feladat levezetésénél az érettségien **trivialitásnak** tekinthető összefüggések alkalmazása – részletes kifejtésük nélkül is – maximális pontszámmal értékelendő. Például:
  - a tömeg, az anyagmennyiség, a térfogat és a részecskeszám átszámításának kijelölése,
  - az Avogadro törvényéből következő trivialitások (sztöchiometriai arányok és térfogatarányok azonossága azonos állapotú gázoknál stb.),
  - keverési egyenlet alkalmazása stb.
- Egy-egy **számítási hibáért** legfeljebb 1–2 pont vonható le (a hibás részeredménnyel tovább számolt feladatra a többi részpont maradéktalanul jár)!
- **Kisebb elvi hiba** elkövetésekor az adott műveletért járó pontszám nem jár, de a további lépések a hibás adattal számolva pontozandók. Kisebb elvi hibának számít például:
  - a sűrűség hibás alkalmazása a térfogat és tömeg átváltásánál,
  - más, hibásan elvégzett egyszerű művelet,

-
- hibásan rendezett reakcióegyenlet, amely nem eredményez **szembetűnően** irreális eredményt.
  - **Súlyos elvi hiba** elkövetésekor a javítókulcsban **az adott feladatrészre** adható további pontok nem járnak, ha hibás adattal helyesen számol a vizsgázó. Súlyos elvi hibának számít például:
    - **elvileg hibás reakciók** (pl. végbe nem menő reakciók egyenlete) alapján elvégzett számítás,
    - az adatokból **becslés alapján** is **szembetűnően irreális** eredményt adó hiba (például az oldott anyagból számolt oldat tömege kisebb a benne oldott anyag tömegénél stb.).

(A további, külön egységként felfogható feladatrészek megoldása természetesen itt is a korábbiakban lefektetett alapelvek szerint – a hibás eredménnyel számolva – értékelhető, feltéve, ha nem vezet ellentmondásos végeredményre.)

---

1. Táblázatos feladat (12 pont)

1. S
2. Ca
3. Al
4. $4s^2$
5. $3s^2 3p^1$
6. 2
7. 2
8. 2
9. Ar
10. $S + 2 e^- = S^{2-}$
11. $Ca = Ca^{2+} + 2 e^-$
12. $Al = Al^{3+} + 3 e^-$
13. -2
14. +2
15. diszperziós kölcsönhatás
16. fémes kötés
17. fémes kötés
18. X jel a kén alatt
19. $Ca + 2 H_2O = Ca(OH)_2 + H_2$ **1 pont**
20. $S + O_2 = SO_2$
21. $2 Ca + O_2 = 2 CaO$
22. $4 Al + 3 O_2 = 2 Al_2O_3$ **1 pont**

A 19. és 22. válaszokért 1–1 pont, a többi kérdés esetén bármely két helyes válasz 1 pont.

2. Esettanulmány (10 pont)

- a) Mert ionvegyületek (ionosak, sók). **1 pont**
- b) Rosszul (nem) oldódnak vízben, mert apolárisak. *csak indoklással:* **1 pont**
- c) A molekulában megtalálható sok konjugált kettős kötés teszi valószínűvé a színességet. (Az aromás gyűrű említése nem hiba, de nem szükséges, mert az is felfogható konjugált kettős kötéseként.) ✓
Delokalizált elektronok okozzák a molekula könnyű gerjeszthetőségét. ✓

- d) α -karotin **E** β -karotin **C**   likopin **D**
- kapszorubin **F**   malvidin (az áfonyában is előforduló antocián) **I**
- betanin **A**   juglon **H**   lawson **G**
- kurkumin (enolos forma) **B**

minden helyes betű: ✓

e) Nyolc (8). ✓

f) alkoholos hidroxilcsoport ✓
 karbonilcsoport ✓

(Hibás válasz ✓ levonás, de az f) kérdésre 0-nál kevesebb nem lehet.)

g) **E, F**   *csak ha hibátlan:*   **1 pont**

A ✓-val jelölt bármely 2 helyes válasz megadása 1 pont.

3. Táblázatos feladat (8 pont)

1. HCl ✓

2. HNO₃ ✓

3. -1 ✓

4. +5 ✓

5. Nem

6. Igen   *az 5. és a 6. csak együtt:*   **1 pont**

7. $3 \text{ Cu} + 8 \text{ HNO}_3 = 3 \text{ Cu(NO}_3)_2 + 2 \text{ NO} + 4 \text{ H}_2\text{O}$
(1 pont a helyes képletekért, 1 pont a rendezésért)   **2 pont**

8. Fehér csapadék képződik.   **1 pont**

9. Sárga csapadék képződik.
(Fehér csapadék képződik, amely lassan megsárgul.)   **1 pont**

10. Királyvíz. ✓

11. Erős oxidálószer (vagy: pl. az arany oldására) ✓

A ✓-val jelölt bármely 2 helyes válasz megadása 1 pont.

4. Egyszerű választás (7 pont)

Minden helyes válasz 1 pontot ér.

1. E
2. B
3. A
4. C
5. B
6. E
7. D

5. Kísérletelemző feladat (14 pont)

- a) Keményítőt tartalmazott a 7. sorszámozott kémcső. *1 pont*
 Kolloid (oldat) keletkezik. *1 pont*
 Lugol-oldattal kék színreakciót tapasztalnánk. (csak együtt:) *1 pont*
- b) $\text{HCO}_3^- + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{H}_2\text{CO}_3 + \text{OH}^-$ *1 pont*
 vagy: $\text{PO}_4^{3-} + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HPO}_4^{2-} + \text{OH}^-$ *1 pont*
 Színtelen, szagtalan gáz fejlődik. *1 pont*
 $\text{H}_3\text{O}^+ + \text{HCO}_3^- = 2 \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$ *1 pont*
 (Az egyenlet hidrogénionnal is elfogadható.)
2. NaHCO_3 ✓
 4. Na_3PO_4 ✓
 6. a citromsav konstitúciója *1 pont*
- c) Fehér csapadék képződése. *1 pont*
 $\text{Ag}^+ + \text{Cl}^- = \text{AgCl}$ *1 pont*
 1. NaCl ✓
- d) Csillogó tükör (ezüsttükör) (vagy fekete csapadék) képződése *1 pont*
 $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 2 \text{Ag}^+ + 2 \text{OH}^- = \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_7 + 2 \text{Ag} + \text{H}_2\text{O}$
 (R-CHO általános képlettel felírt egyenlet is elfogadható) *1 pont*
 3. MgSO_4 ✓
 5. a szőlőcukor konstitúciója *1 pont*

A ✓-val jelölt bármely 2 helyes válasz megadása 1 pont.

6. Számítási feladat (9 pont)

- a) $\text{Ba}^{2+}(\text{aq}) + \text{SO}_4^{2-}(\text{aq}) = \text{BaSO}_4(\text{sz})$ **1 pont**
 $n(\text{Ba}^{2+}) = 0,100 \text{ dm}^3 \cdot 0,250 \text{ mol/dm}^3 = 0,0250 \text{ mol}$
 $n(\text{SO}_4^{2-}) = 0,0800 \text{ dm}^3 \cdot 0,500 \text{ mol/dm}^3 = 0,0400 \text{ mol}$
 Ezek alapján 0,0250 mol bárium-szulfát keletkezett. **1 pont**
 A reakcióhő:
 $\Delta_r H = -0,625 \text{ kJ} / 0,0250 \text{ mol} = \mathbf{-25,0 \text{ kJ/mol}}$ **1 pont**
- b) A fenti egyenletre felírható:
 $\Delta_k H(\text{BaSO}_4) - \Delta_k H(\text{Ba}^{2+}/\text{aq}) - \Delta_k H(\text{SO}_4^{2-}/\text{aq}) = \Delta_r H$
(Hess-tételének alkalmazása) **1 pont**
 $\Delta_k H(\text{BaSO}_4) - (-539) - (-909) = -25,0$ **1 pont**
 $\Delta_k H(\text{BaSO}_4) = \mathbf{-1473 \text{ kJ/mol}}$ **1 pont**
- c) **(+25,0 kJ/mol)** **1 pont**
- d) A rácsenergia és a hidratációs energia adatokból kifejezhető az oldáshő:
 $\Delta_{sz}^g H(\text{BaSO}_4) - 1309 - 1059 = 25$ **1 pont**
 $\Delta_{sz}^g H(\text{BaSO}_4) = \mathbf{2393 \text{ kJ/mol}}$ **1 pont**
(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

7. Számítási feladat (9 pont)

- A standardpotenciálok összehasonlítása alapján a rézlemez csak az ezüstionokat képes redukálni. (Vagy ennek alkalmazása a számításban.) **1 pont**
 $2 \text{ Ag}^+ + \text{Cu} = \text{Cu}^{2+} + 2 \text{ Ag}$ (Vagy ennek alkalmazása a számításban.) **1 pont**
 Ha x mol rézatom oxidálódott, akkor $2x$ mol ezüstion redukálódott, így a tömegváltozás:
 $2 \cdot 107,9x - 63,5x = 1,83$ **2 pont**
 $x = 0,0120 \text{ (mol)}$ **1 pont**
 Az ezüst tömege így: $2 \cdot 0,0120 \text{ mol} \cdot 107,9 \text{ g/mol} = 2,59 \text{ g}$ **1 pont**
 $(2,59 \text{ g} / 5,00 \text{ g}) \cdot 100\% = \mathbf{51,8 \text{ m/m\% Ag}}$, és így $\mathbf{48,2 \text{ m/m\% Pb}}$ **1 pont**
 Az ólom tömege: $5,00 \text{ g} - 2,59 \text{ g} = 2,41 \text{ g}$
 $n(\text{Pb}) = 2,41 \text{ g} : 207,2 \text{ g/mol} = 0,0116 \text{ mol}$
 $c(\text{Pb}^{2+}) = 0,0116 \text{ mol} : 0,100 \text{ dm}^3 = \mathbf{0,116 \text{ mol/dm}^3}$ **1 pont**
 $c(\text{Ag}^+) = 0,0240 \text{ mol} : 0,100 \text{ dm}^3 = \mathbf{0,240 \text{ mol/dm}^3}$ **1 pont**
(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

8. Elemző és számítási feladat (14 pont)

- a) Katód *1 pont*
 Negatív (-) *1 pont*
- b) Oxigén *1 pont*
- c) $\text{Al}^{3+} + 3 \text{e}^- = \text{Al}$ (vagy ennek alkalmazása) *1 pont*
 $1,50 \text{ t} = 1,50 \cdot 10^6 \text{ g}$
 $n(\text{Al}) = 1,50 \cdot 10^6 \text{ g} : 27,0 \text{ g/mol} = 55\,556 \text{ mol}$ *1 pont*
 $Q = 3 \cdot 55\,556 \cdot 96500 \text{ C} = 1,608 \cdot 10^{10} \text{ C}$ *1 pont*
 $t = 1,608 \cdot 10^{10} \text{ C} : 120\,000 \text{ A} = 134\,028 \text{ s}$
 $t = 134\,028 / 3600 = \mathbf{37,2 \text{ h}}$ *1 pont*
- d) Ha pl. 1,00 mol gázt veszünk, abban x mol CO és $(1-x)$ mol CO₂ van, a tömege pedig 40,8 g. *1 pont*
 A gázok moláris tömegeit használva:
 $28x + 44(1-x) = 40,8$ *1 pont*
 Ebből: $x = 0,200$
20,0 V/V % CO és 80,0 V/V % CO₂ van a gázelegyenben. *1 pont*
- e) Az $\text{Al}_2\text{O}_3 = 2 \text{Al} + 3 \text{O}$ egyenlet alapján 55 556 mol Al-mal egyidejűleg *1 pont*
 $55\,556 \cdot 1,5 = 83\,333 \text{ mol O}$ atom keletkezik.
 Ebből y mol O atom y mol CO-ot képez,
 $(83\,333 - y) \text{ mol O atom}$ $\frac{83\,333 - y}{2}$ mol CO₂-ot képez.
 A gázelegyen összetételére felírható:
 $\frac{\frac{83\,333 - y}{2}}{y} = \frac{80,0}{20,0}$ *1 pont*
 Ebből $y = 9259$ *1 pont*
 Az eloxidálódott szén anyagmennyisége:
 $y + \frac{83\,333 - y}{2} = 46\,296 \text{ mol}$
 $m(\text{C}) = 46\,296 \text{ mol} \cdot 12 \text{ g/mol} = 555\,552 \text{ g} \cong \mathbf{556 \text{ kg}}$ *1 pont*
 (Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

9. Számítási feladat (15 pont)

- a) Az egyértékű HA karbonsavból NaOH-dal NaA képletű vegyületté alakul
(vagy ennek alkalmazása): **1 pont**

$$M(\text{HA}) \cdot 1,1294 = M(\text{NaA})$$

$$1,1294(x+1,008) = x+22,99 \quad (\text{ahol } x = M/A^-) \quad \textbf{1 pont}$$

$$\text{Ebből } x = 168,9 \quad \textbf{1 pont}$$

$$\text{A sav moláris tömege } \textbf{170 g/mol.} \quad \textbf{1 pont}$$

- b) $170 \text{ g/mol} \cdot 0,471 = 80,1 \text{ g/mol}$ az oxigéntartalom. **2 pont**
 $80,1 \text{ g/mol} / 16,0 \text{ g/mol} = 5$ oxigénatomot tartalmaz a vegyület.

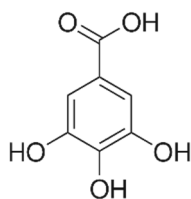
$$170 - 80 = 90 \text{ g/mol}$$
 a szén- és hidrogéntartalom.

Ebben legalább 7 szénatom van (aromás gyűrű + karboxilcsoport):

$$90 \text{ g/mol} - 7 \cdot 12 \text{ g/mol} = 6 \text{ g/mol}$$
 a hidrogéntartalom.

$$\text{A képlet: } \textbf{C}_7\text{H}_6\text{O}_5. \quad \textbf{2 pont}$$

- c) A leírt feltételeknek megfelelő konstitúció:

(1 pont az aromás gyűrűért és a karboxilcsoportért,

1 pont a három hidroxilcsoportért, jó helyen feltüntetve)

2 pont

- d) A telített oldat bemérési koncentrációja: **1 pont**
 $11,9 \text{ g/dm}^3 : 170 \text{ g/mol} = 0,0700 \text{ mol/dm}^3$

$$\text{pH} = 2,16 \rightarrow [\text{H}^+] = 6,92 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3 \quad \textbf{1 pont}$$

$$[\text{A}^-] = [\text{H}^+] = 6,92 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3 \text{ és}$$

$$[\text{HA}] = 0,0700 \text{ mol/dm}^3 - 6,92 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3 = 6,31 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3 \quad \textbf{1 pont}$$

$$K_s = (6,92 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3)^2 / 6,31 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3 = \textbf{7,59} \cdot 10^{-4} \text{ (mol/dm}^3) \quad \textbf{1 pont}$$

$$\alpha = 6,92 \cdot 10^{-3} / 0,0700 = \textbf{0,0989} \quad \textbf{1 pont}$$

(150 g/mol esetén $0,0793 \text{ mol/dm}^3$ a bemérési koncentráció, $6,62 \cdot 10^{-4}$ a sav-
 állandó és $0,0873$ a disszociációfok.)

(Minden más helyes levezetés maximális pontszámot ér!)

Adatpontosságok:

6. Számítási feladat, a) és c) rész: 3 értékes jegy pontossággal megadott végeredmények

b) és d) rész: 4 vagy 3 értékes jegy pontossággal megadott végeredmények

7. Számítási feladat: 3 értékes jegy pontossággal megadott végeredmények

8. Elemző és számítási feladat: 3 értékes jegy pontossággal megadott végeredmények

9. Számítási feladat, a) és d) rész: 3 értékes jegy pontossággal megadott végeredmények